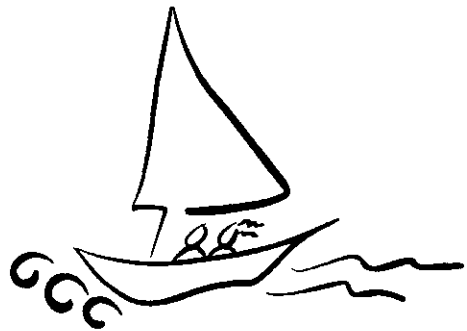

บทที่ 3

ข้อเสนอการดำเนินงานของ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทที่ 3

ข้อเสนอการดำเนินงานของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การดำเนินงานเพื่อการจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อาจแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น และระยะกลาง/ยาว ซึ่งจากการรวบรวมเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ พบว่าองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีจำนวนค่อนข้างมาก แต่ยังไม่ครอบคลุมประเด็นที่จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทั้งระบบได้ ทั้งนี้เพราะขาดกลุ่มนักวิชาการหรือองค์กรในการประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ขาดหายไป ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการและรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อการนำมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และการเติมเต็มในส่วนที่ขาดหายไป โดยสนองความต้องการของชุมชนโดยรวม ทั้งนี้เพื่อการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบในอนาคตโดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงนำเสนอรูปแบบของโครงสร้างองค์ประกอบของหน่วยงานที่ช่วยในการจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบที่มีองค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ระยะสั้น

การดำเนินการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในระยะสั้น ช่วงแรกควรพิจารณาถึงเรื่องดังต่อไปนี้

3.1.1 จัดหาผู้ประสานงานการทำงานในระยะเริ่มต้นพร้อมสำนักงาน โดยอาจประกอบด้วย

- บุคลากร เช่น อาจมีผู้ประสานงาน 1 คน พร้อมผู้ช่วยประจำสำนักงาน อีก 2 คน
- สำนักงาน ฯ ซึ่งอาจมีรูปแบบการจัดการคล้ายคลึงกับสถาบันวิจัยระบบสุขภาพ ภาคใต้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3.1.2 ดำเนินกิจกรรมที่เป็นปัญหาเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาที่สามารถกระทำได้ในระยะสั้น โดยอาจมี

- ค้นหาและรวบรวมข้อมูลขององค์กรและนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีความเกี่ยวข้องและมีผลงานเกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากรายงานวิจัยและบทความต่าง ๆ

ที่ได้รวบรวมมา ทั้งนี้เพื่อเป็นการวางระบบการจัดการและประสานงานในส่วนของนักวิจัยและหน่วยงาน/องค์กรภายในที่เกี่ยวข้อง

- ประสาน ติดต่อกับองค์กรและนักวิจัยภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาและส่วนกลาง

- พิจารณาถึงปัญหาและความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประกอบกับความต้องการให้แก่ปัญหาตามผลการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งสามารถกระทำโดยการจัดการและวางระบบการดำเนินงานร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายของประชาชน/ชุมชนในพื้นที่ และเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการกับระบบในระยะต่อไปให้ดำเนินไปได้ด้วยดี ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของประชาชน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

- ลำดับความสำคัญของปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหาตามลำดับความสำคัญ

3.1.3 งบประมาณดำเนินการ โดยอาจประกอบด้วยงบประมาณ 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ งบประมาณด้านการบริหารจัดการ และงบประมาณด้านการวิจัย โดยมีแหล่งงบประมาณดังนี้

- งบประมาณด้านการบริหารจัดการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งช่วยให้มีการดำเนินการ ประสานงานในพื้นที่และเครือข่าย

- งบประมาณด้านวิจัย อาจได้มาจากการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น

- หน่วยงาน/องค์กรระหว่างประเทศ เช่น UN, FAO เป็นต้น
- หน่วยงาน/องค์กรภายในประเทศ เช่น กรม, สภาวิจัย, สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) เป็นต้น
- หน่วยงาน/องค์กรเอกชน เช่น บริษัท Unocal

3.2 ระยะปานกลาง/ยาว

การดำเนินการจัดการงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในระยะปานกลาง/ยาว โดยมหาวิทยาลัยฯ เสนอให้รัฐบาลจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ และให้ทุนสนับสนุน ได้แก่ “สถาบันการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

- รวบรวม ดูแลรักษาด้านงานวิจัย และบทความทั้งหมดที่มีอยู่ ตลอดจนทำการรวบรวม ค้นหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อเป็นหน่วยในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีอยู่อย่างเปิดเผยและแพร่หลาย อันเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

- ส่งเสริมและสนับสนุนการประมวลองค์ความรู้ที่มีอยู่ องค์ความรู้ที่ขาดหายไป ตลอดจนการประยุกต์องค์ความรู้และ/หรือผลงานวิจัยที่มีอยู่ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งอาจนำไปสู่ความเจริญและเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของภูมิภาคแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- ประสานงานวิจัย เสริมสร้างเครือข่าย และจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการ และพัฒนาหน่วยให้มีการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับการดำเนินการในระยะปานกลาง/ยาว อาจมีรูปแบบดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถาบันการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา หน่วยงานนี้อาจจัดรูปแบบการจัดการและการดำเนินการเป็นอิสระจากภาครัฐบาล แต่มีความเกี่ยวเนื่องในการดำเนินงานรวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณสอดคล้องกับการทำงานของภาคประชาชนชนและภาครัฐ การดำเนินการอาจเลียนแบบการทำงานขององค์กรอิสระที่จัดการความรู้และการเรียนรู้ที่มีอยู่ในประเทศและต่างประเทศ ดังกล่าวแล้วในบทที่ 2

2. คณะกรรมการของหน่วย สถาบันโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ หรือโครงสร้างหลักที่สำคัญได้แก่ คณะกรรมการของสถาบันซึ่งทำหน้าที่ในการบริหาร จัดการและดำเนินการต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานต่าง ๆ อันนำไปสู่ความก้าวหน้าของของหน่วยงาน/สถาบัน คณะกรรมการโดยทั่ว ๆ ไปของแต่ละสถาบันจะประกอบไปด้วยคณะกรรมการ 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารจัดการ ซึ่งจะรับผิดชอบดูแลในส่วนของการบริหารจัดการของทั้งสถาบัน ตลอดจนการบริหารงานของฝ่ายต่าง ๆ ในสถาบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สถาบันจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถนำเสนอในส่วนของคณะกรรมการบริหารหน่วยได้ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 คณะกรรมการบริหารขององค์กร

องค์ประกอบโครงสร้างของหน่วย	รายละเอียด
คณะกรรมการบริหารขององค์กร	1. คณะกรรมการ (Board) ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ และผู้ให้ทุนสนับสนุนการจัดตั้งสถาบัน 2. คณะกรรมการส่วนบริหารสำนักงาน ได้แก่ 2.1 ผู้จัดการบริหารงานองค์กร 2.2 คณะกรรมการส่วนวิชาการ ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ เช่น - ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม - ผู้จัดการฝ่ายสังคมและวัฒนธรรม - ผู้จัดการฝ่ายเศรษฐกิจ - ผู้จัดการฝ่ายอื่น ๆ ฯลฯ

3. **ระบบการจัดการ** การดำเนินงานของหน่วยงาน หรือสถาบันจำเป็นต้องดำเนินงานอยู่ภายใต้ระบบการจัดการ ซึ่งระบบการจัดการของหน่วยงานโดยทั่ว ๆ ไปจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลักคือ

3.1 ส่วนของการจัดการซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุม ดูแล และปฏิบัติงานตามกรอบ หรือ ขอบข่ายภาระหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ส่วนของงบประมาณ ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแล จัดหางบประมาณ และจัดสรรค่าใช้จ่ายในงานฝ่ายต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งสถาบันจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถนำเสนอระบบการจัดการของสถาบัน ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ระบบการจัดการ

ระบบการจัดการ	รายละเอียด
ระบบการจัดการ	<p>1. ส่วนการจัดการ ประกอบด้วย</p> <p>1.1 ส่วนจัดการ (ผู้จัดการ) และบริหารงานองค์กร</p> <p>1.2 ส่วนวิชาการ ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม - ฝ่ายเศรษฐกิจ - ฝ่ายสังคมและวัฒนธรรม - ฝ่ายอื่น ๆ ฯลฯ
	<p>2. งบประมาณและการบริหารจัดการ</p> <p>2.1 งบประมาณสนับสนุนการวิจัย/ดำเนินงานที่ได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (โครงการวิจัย) - จากบววิจัยรัฐบาล (สำนักงานดำเนินการ) - จากกองทุนวิจัยต่างประเทศ WWF, IDRC - จาก WHO, FAO, CIDA, JICA, SIDA, UNDP, NOKIA ฯลฯ - จากองค์กรอิสระภายในประเทศ เช่น สกว., สวรส. เป็นต้น - จากแหล่งทุนอื่น ๆ ฯลฯ <p>2.2 การดำเนินการ โดยมีกองทุนวิจัยทะเลสาบสงขลาให้งบดำเนินการ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิจัยโครงการจำเป็นและสำคัญ (โดยหลักวิชาการ) - วิจัยร่วมนักวิชาการ/ชุมชน - วิจัยโดยชุมชน - วิจัยการจัดการ (พื้นที่) ในลุ่มน้ำทะเลสาบ (Action Research)

4. **การมีส่วนร่วม** การดำเนินงานของสถาบันต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นหน่วยในการให้การศึกษ และความรู้ต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องมิกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กันระหว่างคนในหน่วยและคนนอกหน่วยโดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยให้มีความก้าวหน้าและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ตลอดจนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในส่วนของการทำงานจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงาน และประสานงานต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในพื้นที่

สถาบันจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถนำเสนอในส่วนของการทำงานมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยและกลุ่มเป้าหมายได้เป็น 5 กิจกรรม (เริ่มต้น) ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม	รายละเอียด
การมีส่วนร่วม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างความตระหนักของสาธารณชน (Public Awareness) : เอกสาร, สื่อ 2. การประชุมสัมมนาประจำปี (Anniversary Seminar) 3. การรณรงค์ (Campaign) : กิจกรรมพิเศษเฉพาะเรื่อง 4. การประสานเครือข่าย (Network) : นักเรียน, ประชาชน และสถาบัน 5. วิจัยและกองทุนสนับสนุนการวิจัย

5. **ศูนย์ข้อมูล** ภายใต้กรอบการดำเนินงานด้านการศึกษา และวิชาการ นอกเหนือจากกิจกรรมที่ต้องดำเนินการแล้ว การกระจายความรู้อย่างทั่วถึงนับเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสถาบันจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน ตลอดจนประชาชน และเยาวชนโดยทั่วไปได้รับประโยชน์ โดยมีความรู้กว้างขวางขึ้น สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ ประยุกต์ใช้ ตลอดจนนำไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนแถบลุ่มน้ำ

สถาบันจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถนำเสนอในส่วนของศูนย์ข้อมูลของหน่วยทั้งที่เป็นข้อมูลข่าวสาร เช่น ศูนย์รวบรวมเอกสารสำหรับการศึกษา ศูนย์GIS Website และระบบการประสานงานเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ที่มีเอกสารเกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ศูนย์ข้อมูลของหน่วย

ศูนย์ข้อมูล	รายละเอียด
ศูนย์ข้อมูล	1. ศูนย์ข้อมูล Songkhla Lake Basin ในหอสมุดคุณหญิงหลงฯ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2. เอกสารรวมเล่ม/รายงาน 3. Website 4. เอกสาร Remote Sensing & GIS (แยกมาให้ศูนย์ Remote Sensing & GISทำ) 5. ระบบประสานเครือข่ายองค์กรที่มีเอกสาร <ul style="list-style-type: none"> - NICA - มหาวิทยาลัยและสถาบันที่กษัตริย์ศึกษา - สถาบันราชภัฏสงขลา - สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 จ.สงขลา - กรมทรัพยากรชายฝั่ง - กรมเจ้าท่า - กรมอุทกวิทยา - องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

ทั้งนี้ เพื่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถจัดการ และดำเนินงาน เกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงที่ผ่านมา รัฐเป็นผู้ดำเนินการหลักโดยมีส่วนร่วมจากประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ บ้าง แต่ยังเป็นส่วนน้อย ตัวอย่างในการจัดการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ผลการดำเนินงานแสดงให้เห็นว่า ยังไม่สามารถดำเนินการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และจัดการได้ทันต่อการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลได้ ดังนั้น การดำเนินงานระยะกลางและระยะยาวที่มหาวิทยาลัยฯ จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทะเลสาบสงขลา ตามที่กำหนดในนโยบาย และการทำงาน ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อบริการวิชาการ และทำนุบำรุง รักษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ดังปรากฏในผลงานที่มหาวิทยาลัยมีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 644 ผลงาน (ในบทที่ 1) ตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเป็นต้นมา